

Realizace procesu inovačních technologií v Jihomoravském kraji

MIRKA WILDMANNOVÁ, MILAN VENCLÍK

V Jihomoravském kraji byla v průběhu minulých let vytvořena unikátní inovační infrastruktura, která nemá obdobu v ČR a ve střední Evropě. Jihomoravský kraj je příkladem spolupráce všech subjektů – veřejné správy, regionálního rozvoje, vysokých škol, výzkumných institucí, a to v symbióze s vládní politikou a politikou EU.

Inovace a jejich význam pro společnost

Poslední desetiletí minulého tisíciletí nastartovalo období obrovského technologického rozmachu. Do všech oblastí života vstoupily inovační procesy. Inovační procesy se staly součástí každodenního života a ve všech oblastech zasahují do života společnosti. Inovační procesy se staly základním iniciátorem růstu ekonomiky a jedině rychlé inovace zaručují konkurenceschopnost v dnešním globálním světě.

Z ekonomického hlediska je jasné, že požadavky na vývoj a inovaci technologií jsou dány požadavky trhu. Existuje ovšem zásadní pravidlo, že každý inovační proces je úspěšně dokončen až v okamžiku kapitalizace inovovaného produktu na trhu. Na druhé straně připomínáme, že trh, a tedy kupní sílu vytvářejí lidé, kteří tvoří společnost. Společenskou tržní poptávku vytvářejí lidé, a tím mohou směřovat i proud inovačního dění.

Úspěšný inovační cyklus zahrnuje na straně vstupů lidskou invenci a zkušenost. Nutně potřebuje i dostatečný lidský a finanční kapitál. Nejdůležitějším zdrojem je ale kapitál lidský. Proto je povinností veřejné správy v maximální míře tvořit podmínky pro výchovu kvalitního lidského potenciálu.

Pak nastupuje samotný proces inovace produktu. Pokud je úspěšně dokončen, musí být úspěšně realizován na trhu. Výstupem tohoto inovačního procesu je prvenství anebo úspěšná konkurenceschopnost produktu, a tím i výrobce na trhu. Což v praxi znamená vyšší prodejnost, a tím i vyšší tržby. Investor dostává investovaný kapitál a realizuje zisk. Inovátor získává nové zkušenosti, které může uplatnit v další etapě inovací. Inovační proces můžeme nazvat nekončícím procesem.

Důvody vzniku unikátní podpůrné infrastruktury v JMK v oblasti vědy a výzkumu

Po vzniku JMK v roce 2000 začala veřejná správa na úrovni regionu zpracovávat základní strategické dokumenty. Byl založen odbor Regionálního rozvoje

Jihomoravského kraje (ORR JMK) a rozvíjela se spolupráce s velmi dobře fungující Regionální rozvojovou agenturou (RRA). Na úrovni úřednické se podařilo posty obsadit vysoce schopnými úředníky: JUDr. Gašpar – ředitel RRA, Ing. Minařík – vedoucí odboru ORR JMK a RRA dodala dalšího strategického pracovníka RNDr. Uhlíře. Za město Brno se práce účastnila Ing. Žezulková za odbor strategického rozvoje města. Tak vznikl excelentní tým odborníků v dané oblasti.

Tito lidé vypracovali základní strategii v oblasti podpory vědy, výzkumu a inovací v JMK, která měla dlouhodobý charakter s definováním jednotlivých etap a s realizací jednotlivých cílů. Tato strategie byla v souladu se strategií EU o finanční podpoře, která byla alokována do této oblasti jak v minulosti, tak v současnosti.

Velmi dobře věděli, že bez podpory veřejné správy nejsou ovšem schopni tyto myšlenky a strategie uvést v život. Proto dlouhodobě jednali s veřejnou správou Jihomoravského kraje o podpoře tohoto úsilí. Z hlediska okamžitého politického prospěchu byla podpora této činnosti pro politickou strukturu nezajímavá a byla finančně náročná. Bylo totiž jasné, že výsledky, pokud se vůbec dostaví, budou v daleké budoucnosti a rizika neúspěchu procesu byla velká. Proto byli většinou politických struktur odmítnuti. Po dalších jednáních, kdy se s problematikou podrobně seznámil a věnoval jí mnoho času, se rozhodl radní Jihomoravského kraje ing. Milan Venclík převzít garanci a politickou odpovědnost za realizaci tohoto zásadního programu pro rozvoj Jihomoravského kraje.

Do dnešního dne si jen málo lidí uvědomuje zásadní význam těchto rozhodnutí pro vývoj v oblasti podpory vědy, výzkumu a inovací pro region, univerzity, vědecká pracoviště, ekonomiku a veřejnost. Mnoho programů a financí, které sem přichází – a mnozí si myslí, že je to samozřejmé – by zde v regionu bez realizace následných opatření nikdy nebylo.

Několik let před vstupem ČR do EU expertní skupina pod vedením ing. Venclíka pracovala na vytvoření vhodného prostředí v regionu. Bylo nutné, aby bylo kompatibilní s prostředím, do kterého za několik let vstoupíme. Jednalo se o modelování nového myšlení pracovníků a nového směřování tvůrčích aktivit. Bylo tedy nezbytné vytvořit podpůrnou infrastrukturu a vyškolit lidský potenciál, který bude schopen vnímat a provádět novou realitu EU. To znamená vnímat i chápat děje potřebné pro rozvoj daného území a naučit se umět tyto potřeby prosadit.

Tím si Jihomoravský kraj vytvořil náskok před ostatními regiony, které se o tuto problematiku v dané době nezajímaly. Byla provedena řada analýz, které podpořily správnost dané cesty. Analýzy jednoznačně potvrdily vědecký a inovační potenciál v regionu: nachází se zde šest veřejných univerzit, mnoho pracovišť Akademie věd (AV) a dalších výzkumných aktivit. Kolem univerzit je soustředěno velké množství studentů (dle jednotlivých období 70–100 000). Region má také průmyslovou minulost i budoucnost, což znamená kvalifikovanou pracovní sílu. V Jihomoravském kraji, především ve městě Brně, je soustředěn energetický, strojírenský a IT průmysl. Má velmi dobrou dislokaci: v okruhu do dvou set kilometrů

jsou tři hlavní města – Praha, Bratislava a Vídeň (ve všech městech jsou fungující letiště). Kromě trasy Brno–Vídeň jsou všechna propojena dálnicí. Existují zde nezisková a podniková sféra a nezisková samospráva.

Inovační struktura Jihomoravského kraje

Do inovační struktury Jihomoravského kraje zahrnujeme následující instituce:

	Úkoly, cíle	Zakladatelé
Jihomoravské inovační centrum (JIC)	<ul style="list-style-type: none"> • Poskytovat veřejné služby v oblasti inovačních strategií v JMK; • Zpracovávat základní strategie; • Formovat inovační procesy v JMK; • Provádět základní komunikaci v systému; • Provoz inkubátorů. 	I. krok: JMK, Statutární město Brno (StMB), Masarykova univerzita (MU), Vysoké učení technické (VUT) II. krok: přistoupily Mendelova univerzita, Veterinární a farmaceutická univerzita*
Jihomoravské centrum mobility (JCMM)	Podpora vědců, studentů a doktorandů.	JMK, MU, VUT
Centrála cestovního ruchu (CCR)	Propagovat JMK a veškeré aktivity regionu a region zviditelňovat (marketingová společnost).	JMK, Statutární město Brno, Svaz obchodu ČR

*III. krok (byl v přípravě – neuskutečněn): AV a Hospodářská samospráva

Základním strategickým dokumentem regionu pro poskytnutí dotací v oblasti vědy, výzkumu a vývoje je v tomto plánovacím období, tzn. 2014–2020 **Regionální inovační strategie (RIS)**. V JMK je tento dokument vypracováván od roku 2000. Dokument je platný na dobu čtyř let a následně vždy aktualizován.

RIS I–III pro roky 2000–2013

Stručná geneze procesů v JMK s vazbou na celostátní úroveň. Tuto genezi lze rozdělit do tří etap:

• **Etapa – začátek (RIS I, RIS II)**

V letech 2000–2008 byl v JMK nastartován masivní rozvoj vědy, výzkumu, inovací a podnikání. Byly vypracovány základní potřebné dokumenty k těmto procesům a schváleny strategie k nastartování těchto procesů. Byla vybudována funkční excelentní pracoviště, což bylo podmínkou k fungování. Na tomto základě mohly vzniknout reálné projekty, které vytvářely různé

subjekty (inkubátory, CEITEC, ACRC, MSC, Pasohlávky, Lednice, včetně dalších projektů jiných institucí VŠ, AV, hospodářské komory aj.).

JMK byl v tomto období lídrem těchto procesů v ČR. Byl také autoritou a koordinátorem všech těchto činností v JMK. To byl důvod úspěšnosti vypracovaných projektů. Na těchto projektech bylo pracováno mnoho let a jednalo se o systematickou, stabilní, ale ve své podstatě neviditelnou práci.

• **Etapa – realizace (RIS III)**

V letech 2008–2013 došlo k postupné realizaci projektů. Maximum sil se věnovalo realizačním činnostem, což je důležité a logické, ovšem strategické plánování začalo stagnovat. Ztratil se aktivní koordinační prvek, takže v současné době nedochází k synergičtým efektům, které výstupy těchto procesů mnohonásobně zvyšují a jenom tím lze do budoucna docílit očekávaných výsledků. Tento proces má šanci uspět pouze v případě, že do těchto procesů vstoupí subjekt, který má autoritu a i minimální potřebné finanční zdroje. V této etapě ztratil JMK výsadní postavení v řešení této problematiky v ČR a díky pasivitě byl předstížen jinými kraji, např. Moravskoslezským.

RIS IV pro roky 2014–2017

Byl zpracován a schválen zásadní rozvojový materiál pro JMK na léta 2014–2017. Jeho cílem je zvýšením mezinárodní konkurenceschopnosti zajistit dlouhodobý rozvoj a prosperitu Jihomoravského kraje.

Jeho zásadní vizí je rozvinout inovační potenciál JMK na úroveň nejinnovativnějších regionů EU. Je postaven na pěti pilířích.

1. Proinovační správa a řízení (governance).
2. Excelence ve výzkumu.
3. Konkurenceschopné inovativní firmy.
4. Evropské špičkové školství.
5. Atraktivita JMK: talenti, inovátoři, podnikatelé.

Měřeno:

1. Mírou zaměstnanosti.
2. Výší mezd.
3. Intezitou soukromých investic do VaV.
4. Počtem European Research Council grantů (ERC).
5. Počtem zahraničních studentů ze zemí OECD (TBD).
6. Příjmy domácností.

Základní vysoká hodnota materiálů v JMK vychází z následujících postupů:

1. Vždy je přesně analyzován a popsán skutečný stav.
2. Existují jasně kvantifikované i kvalifikované cíle.
3. Dosahování harmonogramu cílů je průběžně sledováno.

RIS IV byla schválena na všech řídicích úrovních a je podle ní postupována. Byla vybrána Evropskou komisí jako *nejlépe definovaná regionální strategie*

a také tak byla před Evropskou komisí jako jediná v EU představena a prezentována.

Mezi dosavadními vybranými výstupy implementace můžeme jmenovat např.:

- založení a rozvoj implementačních agentur (JIC, JCMM, CTT Masarykovy univerzity, UTT VUT, CTT Mendelovy univerzity);
- vytvoření systému podpory talentovaných studentů;
- realizace programu SOMOPRO I. a II.;
- schválení programu SOMOPRO III. (300 mil. Kč);
- 28 vědců již v regionu působí, další výzvy v přípravě;
- výstavba tří inkubátorů a Vědeckotechnologického parku;
- podpořeno 250 spoluprací firem s VaV v hodnotě 25 mil. Kč formou inovačních voucherů;
- vytvoření přes 400 vysoce kvalifikovaných pracovních míst ve 110 firmách, které jsou/prošly inkubačním programem;
- rostoucí image JMK a Brna jako centra VVI a regionu s pokročilou regionální politikou;
- projekty NETME a ADMAS na VUT a mnoho dalších.

Přes všechny popsané úspěchy se vyskytují problémy, na které je nutno reagovat, aby byl systém stabilní a plnil i nadále svůj účel. Největší problémy, které se vyskytují a budou se prohlubovat, jsou problémy z oblasti řízení, ekonomiky, marketingu, strategického plánování a problém dostatku kvalitního lidského potenciálu.

Je třeba konstatovat, že:

1. ekonomická návratnost vložených investic je enormně nízká;
2. udržitelnost stávajících projektů je ohrožena
 - nedostatečným vytvářením navazujících projektů,
 - špatnou personální politikou při projektovém řízení,
 - minimálním marketingem projektů,
 - nedostatečnou komunikací,
 - není vypracován širší podnikatelský plán a koordinovány aktivity,
 - nevhodně nastavenými projekty po stránce vědeckých, ale i personálních možností území;
3. vědecké prostředí prozatím není schopno pochopit fakt, že pracuje s veřejnými zdroji se všemi důsledky z tohoto faktu plynoucími;
4. mnoho projektů nemělo racionální základ a bude těžko plnit závazné indikátory;
5. školy neprodukují dostatečně kvalitní lidský vědecký potenciál;
6. pro výzkum a transfer technologií není v ČR dobře nastavená legislativa;
7. vědecké prostředí neakceptovalo plně nutnost úzké spolupráce s průmyslovou sférou;
8. je třeba nastavit a udržet rozvoj stávajících aktivit a rozvíjet nové.

Jako nejrizikovější v těchto procesech v ČR identifikujeme následující překážky: zásadní roli zde musí sehrát veřejná správa. Musí velmi rychle analyzovat současné problémy a nastavit upravenou rozvojovou strategii, která bude respektovat nové sociálně-ekonomicko-politické děje, které se v ČR a EU odehrávají. Musí vytvořit, případně inovovat legislativu, která podpoří toto tvůrčí prostředí. Tuto iniciativu musí převzít subjekt veřejné správy, který má autoritu a finanční zdroje v minimálním nutném rozsahu. Primárně se ale dnes v této etapě jedná o autoritu, ne o finanční zdroje.

Do budoucna bude nutno vyhodnocovat trendy, pokud chceme být konkurenčněschopnou společností. Zásadním problémem těchto procesů je ale otázka, zda schopnostní potenciál lidí působících ve veřejné správě je na představené strategii dostačující.

Redakci Universitas došlo

pokračování ze str. 16

Renáta Přichystalová, Marek Kalábek (eds.), **Raněstředověké pohřebiště Olomouc-Nemilany. Katalog.** Masarykova univerzita. Brno 2014. ISBN 978-80-210-7521-4.

Kniha obsahuje kompletní souhrn informací o raněstředověkém pohřebišti Olomouc-Nemilany. Kapitoly postupně seznamují čtenáře s historií archeologického výzkumu a s náleзовými kontexty jednotlivých hrobů. Některým aspektům hrobové výbavy jsou vyhrazeny speciální kapitoly. Týká se to například problematiky otisků textilií v korozních produktech, nálezů štípané industrie v hrobech nebo koster koní, které byly na pohřebišti odkryty v samostatných hrobech. Značná část knihy je věnována základnímu rozboru pohřebiště. Kniha vyšla v edici Spisy FF.

Šárka Portešová a kol., **Rozumově nadaní studenti s poruchou učení. Cesty od školních výkonových paradoxů k úspěchu.** Masarykova univerzita. Brno 2014.

ISBN 978-80-210-7520-7.

Publikace se věnuje problematice souběhu rozumového nadání a poruchy učení u středoškolských a vysokoškolských studentů. Kromě obecného vhledu zacíleného na problematiku formování nadání v období adolescence a rané dospělosti se zaměřuje na otázky související s úspěšným překonáváním školního znevýhodnění těchto studentů. Na konkrétních příkladech výpovědí nadaných studentů s tzv. dvojnásobnou výjimečností ukazuje, které faktory a podmínky mohou vést k úspěšné kompenzaci jejich specifických handicapů a souběžně k rozvoji nadání a naopak, které skutečnosti jsou v tomto procesu rizikové.

Hana Svatoňová a kol., **Využití navigačních systémů ve školních environmentálních projektech.** Masarykova univerzita. Brno 2014. ISBN 978-80-210-7090-5.

Základní teoretická opora pro využití globálních pozičních systémů jako nástroje k didaktickým hrám či environmentálním projektům v krajině pro učitele, náměty pro práci se žáky ve formě metodických a pracovních listů. Celý materiál má dvě základní části – text a CD.

pokračování na str. 75